NORAKSTS
Lieta Nr. A42441308
SKA – 115/2011

S P R I E D U M S

Rīgā 2011.gada 2.maijā

Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments šādā sastāvā:

tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore I.Skultāne
senatore V.Kakste
senatore V.Krūmiņa

piedaloties pieteicējas sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Jureks un Ko" pārstāvjiem *J.R.* un *D.A.*,

atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes valsts akciju sabiedrības „Privatizācijas aģentūra" pārstāvim *A.B.*,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz sabiedrības ar ierobežotu atbildību „Jureks un Ko" pieteikumu par valsts akciju sabiedrības „Privatizācijas aģentūra" 2006.gada 20.decembra lēmuma Nr.231/1655 atcelšanu un zaudējumu atlīdzinājumu, sakarā ar valsts akciju sabiedrības „Privatizācijas aģentūra" kasācijas sūdzību par Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 6.jūlija spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Ar Ministru kabineta 2006.gada 12.maija rīkojumu Nr.336 privatizācijai nodots nekustamais īpašums (ēka un zemesgabals) */adrese/*.

Ar valsts akciju sabiedrības „Privatizācijas aģentūra" (turpmāk – aģentūra) 2006.gada 20.decembra lēmumu Nr.231/1655 pieteicējas SIA „Jureks un Ko" apliecinājums par gatavību privatizēt nekustamo īpašumu atzīts par atbilstošu privatizācijas noteikumiem un nolemts pārdot pieteicējai kā pirmpirkuma tiesīgajai

nomniecei nekustamo īpašumu privatizācijas noteikumos paredzētajā kārtībā par Ls 757 000, tai skaitā, par ēku nosacīto cenu Ls 163000 un par zemesgabalu nosacīto cenu Ls 594000, samaksu veicot 20% latos un 80% īpašuma kompensācijas sertifikātos.

2007.gada 19.janvārī aģentūra un pieteicēja noslēdza nomaksas pirkuma līgumu par nekustamā īpašuma pirkumu.

Ar aģentūras 2007.gada 22.februāra lēmumu Nr.35/280 nolemts uzskatīt nekustamā īpašuma privatizāciju par pabeigtu, jo ir samaksāta visa pirkuma maksa.

[2] 2007.gada 21.novembrī pieteicēja vērsās ar pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā. Atbilstoši vēlākiem pieteikuma precizējumiem pieteicēja lūdza atzīt par prettiesisku aģentūras 2006.gada 20.decembra lēmumu Nr.231/1655, aģentūras faktisko rīcību, piemērojot Valsts un pašvaldību īpašuma privatizācijas un privatizācijas sertifikātu izmantošanas pabeigšanas likuma (turpmāk – Privatizācijas pabeigšanas likuma) pārejas noteikumu 1.punktu, uzdot aģentūrai noteikt nekustamā īpašuma vērtību atbilstoši Privatizācijas pabeigšanas likuma 8.panta pirmajai un otrajai daļai un Ministru kabineta 2005.gada 30.augusta noteikumiem Nr.642 „Noteikumi par apbūvēta zemesgabala vērtības noteikšanu privatizācijas vajadzībām" (turpmāk – noteikumi Nr.642), atlīdzināt nodarītos zaudējumus, kā arī atmaksāt tiesas izdevumus.

[3] Administratīvā rajona tiesa ar 2008.gada 21.marta spriedumu un Administratīvā apgabaltiesa ar 2009.gada 20.marta spriedumu pieteikumu noraidīja.

Ar Senāta 2009.gada 26.novembra spriedumu apgabaltiesas spriedums atcelts un lieta nosūtīta jaunai izskatīšanai apgabaltiesai.

Ar Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 6.jūlija spriedumu aģentūras 2006.gada 20.decembra lēmums atzīts par prettiesisku daļā par privatizējamā objekta – apbūvētā zemesgabala */adrese/* – noteikto cenu, kā arī aģentūrai uzlikts pienākums Privatizācijas pabeigšanas likuma 8.panta pirmās un otrās daļas kārtībā noteikt minētā privatizējamā apbūvētā zemesgabala cenu uz 2006.gada 21.novembri, nodrošinot pareizu tā vērtības noteikšanu. Tiesvedība daļā par zaudējumu atlīdzinājumu izbeigta, jo pieteicēja no pieteikuma šajā daļā atteicās.

Apgabaltiesa pievienojās rajona tiesas spriedumā konstatētajiem faktiem, kā arī secinājumam, ka pieteikumā norādītie aģentūras lēmumi šajā privatizācijas procesā

uzskatāmi par izpildītiem, līdz ar ko pārbaudāms pārsūdzētā lēmuma tiesiskums pirkuma cenas noteikšanā.

Atsaucoties uz Administratīvā procesa likuma 350.panta pirmo daļu, apgabaltiesa ir ņēmusi vērā Senāta 2009.gada 26.novembra spriedumā šajā lietā sniegto tiesību normu interpretāciju un secinājumus, tostarp, ka jēdziens „apbūvēts zemesgabals" Privatizācijas pabeigšanas likuma 8.pantā arī redakcijā līdz 2007.gada 10.janvārim ietvēra gan atsevišķa apbūvēta zemesgabala, gan kopā ar privatizējamo objektu privatizējamā zemesgabala jēdzienu un tādējādi 8.pants bija piemērojams abos minētajos gadījumos un ka šajā lietā nav pamata piemērot Privatizācijas pabeigšanas likuma pārejas noteikumu 1.punktu, bet bija jāpiemēro Privatizācijas pabeigšanas likuma normas, ievērojot šā likuma 4.panta pirmajā daļā noteikto. Apgabaltiesas spriedums pamatots arī ar tālāk minētajiem argumentiem.

[3.1] Ievērojot Senāta spriedumā ietverto tiesību normu interpretācijas obligātumu, atzīstams, ka konkrētajos lietas faktiskajos un tiesiskajos apstākļos (izskatāmajā lietā objekts nodots privatizācijai 2006.gada 12.maijā, tas ir, jau pēc Privatizācijas pabeigšanas likuma spēkā stāšanās dienas) starplēmumā – nekustamā īpašuma privatizācijas noteikumos, nosakot privatizācijas objekta vērtību, bija piemērojamas Privatizācijas pabeigšanas likuma normas un nebija pamata piemērot minētā likuma pārejas noteikumu 1.punktu.

Minētā iemesla dēļ arī pārsūdzētais lēmums kā galīgais administratīvais akts atzīstams par prettiesisku attiecībā uz privatizāciju veicošās institūcijas noteikto privatizācijas objekta cenu.

Tādējādi privatizējamais objekts (nekustamais īpašums) konkrētajā gadījumā bija nododams privatizācijai un privatizējams, piemērojot Privatizācijas pabeigšanas likuma normas. Attiecībā uz nekustamā īpašuma cenas un vērtības noteikšanu bija jāpiemēro Privatizācijas pabeigšanas likuma 8.panta pirmā un otrā daļa, kā to pamatoti norādījusi pieteicēja.

[3.2] Pieteicēja tiesas sēdē atteicās no prasījuma par zaudējumu atlīdzinājumu, tāpēc atbilstoši Administratīvā procesa likuma 282.panta 4.punktam tiesvedība šajā lietas daļā izbeidzama.

Tajā pat laikā pieteicējas pārstāvis norādīja, ka pieteicēja saglabā mērķi, ar kādu iesniegts pieteikums, proti, atlīdzinājumu vēlāk prasīt iestādē.

No Administratīvā procesa likuma 92.panta un 93.panta trešās daļas secināms, ka atlīdzinājumu konkrētajā gadījumā pieteicēja var prasīt arī pēc sprieduma stāšanās spēkā, ja administratīvais akts atzīts par prettiesisku.

Šajā administratīvajā procesā pieteicējas mērķis ir zaudējumu atlīdzinājums, kas radīts ar prettiesisku administratīvo aktu, iestādei nosakot nepareizu privatizējamā objekta (nekustamā īpašuma) pirkuma cenu, pirms tam nenodrošinot pareizu tā vērtības noteikšanu.

Ievērojot, ka šajā lietā administratīvais akts ir uzreiz pārsūdzams tiesā, iestāde nav pēc būtības vērtējusi pieteicējas prasīto zaudējumu atlīdzinājuma apmēru, jo uzskata arī pamatprasījumu par nepamatotu. Šādos apstākļos ir pamats saskaņā ar Administratīvā procesa likuma 253.panta otro daļu uzlikt pienākumu aģentūrai Privatizācijas pabeigšanas likuma 8.panta pirmās un otrās daļas kārtībā noteikt privatizējamā objekta (nekustamā īpašuma) cenu uz 2006.gada 21.novembri (datums, kad apstiprināti privatizācijas noteikumi), nodrošinot pareizu tā vērtības noteikšanu.

[4] Aģentūra iesniedza kasācijas sūdzību par apgabaltiesas spriedumu daļā, ar kuru pieteikums apmierināts, norādot tālāk minētos argumentus.

[4.1] Apgabaltiesa nepareizi tulkojusi un konkrētajam gadījumam neatbilstoši piemērojusi Administratīvā procesa likuma 93.panta trešo daļu, kas noveda pie nepareiza sprieduma. Pieteicēja, iesniedzot tiesā pieteikumu arī par atlīdzinājumu, izdarīja savu izvēli starp minētajā tiesību normā paredzētajām iespējām – prasīt atlīdzinājumu tiesā vai iestādē – un, atsaucot šo prasījumu, iestājas minētā likuma 284.pantā paredzētās sekas.

[4.2] Administratīvā procesa likuma 82.panta pirmā daļa, kas pēc analoģijas ir piemērojama arī administratīvā akta pārsūdzēšanas procesā tiesā, noteic, ka izpildītu administratīvo aktu var apstrīdēt, ja tas nepieciešams atlīdzinājuma pieprasīšanai. Taču pieteicēja atsauca prasījumu par atlīdzinājumu, tāpēc sprieduma taisīšana par izpildītu un spēku zaudējušu administratīvo aktu ir pretēja minētajam pantam un nesasniedz tajā noteikto mērķi.

[4.3] Tiesas uzliktais pienākums aģentūrai ir pretējs Administratīvā procesa likuma 253.pantam. No minētā panta otrās un ceturtās daļas neizriet, ka pienākumu var uzlikt, ja tiek konstatēts administratīvā akta prettiesiskums.

[4.4] Iestādei var uzlikt pienākumu, kas ir tās kompetencē. Zemes vērtību nosaka Valsts zemes dienests, nevis aģentūra.

[4.5] Laikā, kad aģentūra pieņēma pārsūdzēto lēmumu, bija dažādi viedokļi par Privatizācijas pabeigšanas likuma 8.panta interpretāciju. Šaubas novērsa tikai Senāta 2009.gada 26.novembra spriedums.

[5] Pieteicēja paskaidrojumos par kasācijas sūdzību paudusi viedokli, ka tā ir nepamatota.

[6] Tiesas sēdē aģentūras pārstāvis uzturēja kasācijas sūdzību, bet pieteicējas pārstāvis to neatzina.

Motīvu daļa

[7] Attiecībā uz šajā lietā izskatāmo pamatprasījumu par privatizējamā zemesgabala cenas noteikšanu apgabaltiesa ir vadījusies no Senāta iepriekš šajā lietā taisītā sprieduma. Senāts neatkāpjas no tajā ietvertās tiesību normu interpretācijas. Līdz ar to atzīstams, ka apgabaltiesa pamatoti secinājusi, ka aģentūras lēmums daļā par privatizējamā zemesgabala cenas noteikšanu ir bijis prettiesisks, jo zemesgabala cena bija noteikta neatbilstoši tiesību normām.

[8] Tiesību normu interpretāciju veic tiesību normu piemērotājs, kam ir jāpārzina tiesību normu iztulkošanas metodes, lai nodrošinātu tiesisko drošību, kas izriet no tiesiskas valsts principa. Sabiedrībai nav pieņemamas tiesību piemērotāju atrunas par likumu robiem, likumu nepilnībām un likumu neskaidro redakciju *(sk. J.Neimanis. Ievads tiesībās// Rīga: zv.adv. J.Neimanis, 2004,140.-141.lpp.)*. Administratīvā procesa likuma 17.pants noteic tiesību normu interpretācijas metodes, kas *iestādei* ir jālieto, interpretējot tiesību normas, kā arī norāda uz iestādes rīcību, ja, interpretējot tiesību normas, tiek konstatēta tiesību sistēmas nepilnība vai iespējams nonākt pie dažādiem rezultātiem. Līdz ar to, Senāta ieskatā, nav pamatota kasatores norāde, ka pārsūdzētā lēmuma pieņemšanas laikā pastāvēja dažādi viedokļi par Privatizācijas pabeigšanas likuma 8.panta interpretāciju. Aģentūrai, pieņemot lēmumu, bija jāinterpretē piemērojamās tiesību normas, lai sasniegtu lietderīgāko un taisnīgāko rezultātu. Savukārt tiesas kompetencē ir kontrolēt arī to, vai iestāde, izdodot administratīvo aktu, ir pareizi interpretējusi un piemērojusi atbilstošās tiesību normas.

[9] Administratīvā procesa likuma 253.pants regulē jautājumus par spriedumu lietās par administratīvā akta atcelšanu vai atzīšanu par spēkā neesošu. Tā kā gadījumā, kad administratīvais akts ir zaudējis spēku un līdz ar to nav vairs nepieciešama tā atcelšana, ir iespējama šāda spēku zaudējuša administratīvā akta tiesiskuma pārbaude jeb atzīšana par prettiesisku, minētā panta tvērumā iekļaujas arī spriedumi par administratīvā akta prettiesiskuma konstatēšanu. Uz to tieši norādīts panta ceturtajā daļā. Līdz ar to secināms, ka arī panta otrā daļa piemērojama, ne tikai izskatot prasījumu par administratīvā akta atcelšanu, bet arī par tā atzīšanu par prettiesisku, ja tā izpilde bijusi uzsākta.

Līdz ar to apgabaltiesa pamatoti atsaukusies uz minēto normu, nosakot aģentūras pienākumu novērst prettiesiskā lēmuma izpildes sekas, proti, aprēķināt pareizu privatizējamā zemesgabala cenu.

[10] Senāts piekrīt kasācijas sūdzībā izteiktajam viedoklim, ka Administratīvā procesa likuma 93.pants noteic privātpersonai tiesības izvēlēties vienu no pantā minētajām atlīdzinājuma pieprasīšanas iespējām – vai nu vienlaicīgi ar pieteikumu tiesā par administratīvā akta vai faktiskās rīcības pārsūdzēšanu, vai arī iestādē pēc tam, kad attiecīgās administratīvās lietas izskatīšana pēc būtības ir pabeigta. Taču šim argumentam nav nozīmes konkrētajā lietā tālāk norādīto motīvu dēļ.

[11] To, par kādiem prasījumiem var iesniegt pieteikumu administratīvajā tiesā, noteic Administratīvā procesa likuma 184.pants. Tostarp pieteikuma priekšmets ir administratīvā akta atzīšana par prettiesisku. Atbilstoši minētā likuma 253.panta ceturtajai daļai, ja tiesa atzīst par pamatotu šādu pieteikumu, tā spriedumā konstatē, ka spēku zaudējušais administratīvais akts bijis prettiesisks. Ne minētās tiesību normas, ne 191.pants, kas noteic pieteikuma nepieņemšanas pamatus, personas tiesības pārsūdzēt izpildītu administratīvo aktu tiešā tekstā neierobežo ar noteikumu, ka tas pieļaujams tikai tad, ja nepieciešams atlīdzinājuma pieprasīšanai.

Lai arī Administratīvā procesa likuma 82.panta pirmās daļas 1.punkts neregulē administratīvā akta pārsūdzēšanu tiesā, Senāts piekrīt kasatores viedoklim, kas izriet no kasācijas sūdzības, ka minētajā tiesību normā ietvertie principi par izpildīta administratīvā akta apstrīdēšanas iespējām, ir attiecināmi arī uz tā pārsūdzēšanu tiesā.

Taču tajā pašā laikā Senāts atzīst, ka Administratīvā procesa likuma 82.panta pirmās daļas 1.punkta vārdiskais teksts ir pārāk šaurs, ierobežojot izpildīta

administratīvā akta apstrīdēšanas iespēju tikai ar atlīdzinājuma pieprasīšanu saskaņā ar šā likuma 8.nodaļu.

Administratīvā procesa likuma 8.nodaļā ietvertais 92.pants noteic, ka ikviens ir tiesīgs prasīt atbilstīgu atlīdzinājumu arī par mantiskajiem zaudējumiem, kas nodarīti ar administratīvo aktu vai faktisko rīcību. Atlīdzinājuma pieprasīšanas kārtību noteic gan minētajā nodaļā ietvertās tiesību normas, gan Valsts pārvaldes iestāžu nodarīto zaudējumu atlīdzināšanas likums, atbilstoši kura 7.pantam mantiskais zaudējums ir katrs mantiski novērtējams pametums, kas cietušajam radies iestādes prettiesiska administratīvā akta vai prettiesiskas faktiskās rīcības dēļ.

Konkrētajā lietā pieteicēja vērsusies tiesā ar prasījumu par tāda izpildīta administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku, kas citastarp noteica pieteicējas pienākumu samaksāt noteiktu naudas summu. Turklāt pieteicēja par prettiesisku uzskata tieši administratīvajā aktā noteikto maksājamo naudas summu un, vēršoties tiesā, vēlējusies pārmaksāto naudas summu atgūt. Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 253.panta otrajai un ceturtajai daļai šādā gadījumā, ja tiesa pārsūdzēto lēmumu atzīst par prettiesisku un noteic, kādā veidā novēršamas izpildes sekas, proti, atdodama prettiesiski samaksātā naudas summa, pieteicējai ar prettiesisko administratīvo aktu radītais mantiskais zaudējums tiek atlīdzināts šādā veidā, nevēršoties ar atsevišķu prasījumu par atlīdzinājumu.

No minētā Senāts secina, ka Administratīvā procesa likuma 82.pantā ietvertajiem principiem atbilst arī konkrētajā lietā iesniegtais prasījums par izpildīta administratīvā akta atzīšanu par prettiesisku, jo tas ir saistīts ar šā akta radīto mantisko seku novēršanu.

Tādējādi tas, ka pieteicēja atsaukusi prasījumu daļā par atlīdzinājumu, tāpat kā gadījumā, ja šāds prasījums tiesā vispār nebūtu iesniegts, nav šķērslis konkrētā prasījuma izskatīšanai.

[12] Nav vērā ņemams kasācijas sūdzības arguments, ka aģentūra nevar nodrošināt pareizu zemesgabala vērtības noteikšanu, jo to nosaka Valsts zemes dienests.

Privatizācijas pabeigšanas likuma 8.panta pirmā daļa noteic, ka apbūvēta zemesgabala cenu nosaka privatizāciju veicošā institūcija (konkrētajā gadījumā tā ir aģentūra), un tā ir vienāda ar Valsts zemes dienesta noteikto konkrētā apbūvēta zemesgabala vērtību privatizācijas vajadzībām. Atbilstoši Ministru kabineta

2009.gada 18.augusta noteikumiem Nr.946 „Noteikumi par apbūvēta zemesgabala vērtības noteikšanu privatizācijas vajadzībām" privatizāciju veicošā institūcija iesniedz Valsts zemes dienestā iesniegumu par zemesgabala privatizācijas vērtības noteikšanu, Valsts zemes dienests to aprēķina un izsniedz privatizāciju veicošajai institūcijai izziņu par zemesgabala privatizācijas vērtību. Izdevumus, kas saistīti ar privatizācijas vērtības noteikšanu, sedz privatizāciju veicošā institūcija (noteikumu 13., 20. un 25.punkts). Tāds pats regulējums bija ietverts arī iepriekš spēkā esošajos Ministru kabineta 2005.gada 30.augusta noteikumos Nr.642 ar tādu pašu nosaukumu.

Tādējādi minētās tiesību normas noteic aģentūras kompetenci cenas noteikšanā, kā arī kārtību, kādā aģentūra iegūst nepieciešamās ziņas šā pienākuma izpildei. Apgabaltiesas uzliktais pienākums aģentūrai atbilst minētajām tiesību normām.

Savukārt, ja aģentūrai rodas neskaidrības par minētā pienākuma izpildi, tā atbilstoši Administratīvā procesa likuma 262.pantam var lūgt apgabaltiesu izskaidrot tās spriedumu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348.panta 1.punktu, 351.pantu Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

nosprieda

Atstāt negrozītu Administratīvās apgabaltiesas 2010.gada 6.jūlija spriedumu, bet valsts akciju sabiedrības „Privatizācijas aģentūra" kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētāja senatore	*(paraksts)*	I.Skultāne
Senatore	*(paraksts)*	V.Kakste
Senatore	*(paraksts)*	V.Krūmiņa

Noraksts pareizs:
Senatore I.Skultāne
Rīgā 2011.gada 2.maijā